

Initiatiefvoorstel D66 en VVD

Voorstel voor betere hulp aan kinderen in de maatschappelijke en vrouwenopvang

Samenvatting

In dit initiatiefvoorstel leest u hoe D66 en de VVD vorm willen geven aan de verbetering van de hulp aan kinderen in de maatschappelijke en vrouwenopvang. Kinderen die in de vrouwenopvang of de maatschappelijke opvang wonen zijn een extra kwetsbare groep. Kinderen en hun ouders vragen niet makkelijk om hulp. Laagdrempelige hulp door een klein aantal vertrouwde gezichten is daarom zeer wenselijk. Ook continuïteit en afstemming in de hulpverlening aan ouders en kinderen, voor, tijdens en na de opvang is van belang.

Ingrediënten van goede hulp aan kinderen in de opvang zijn:

- Vanzelfsprekendheid van hulpverlening
- Ondersteunende aard van de hulpverlening
- Op locatie geboden
- Inzet van beperkt aantal 'gezichten' die vertrouwd raken
- Expertise op het gebied van trauma, hechting en geweld
- Niet wachten op kindsignalen
- Onderkennen van grenzen van standaardaanbod en doorverwijzing naar breder aanbod waar nodig/wenselijk

Raadsbesluit (ontwerp)

De raad, bijeen op ..., het Initiatiefvoorstel 'Kinderen in de opvang' besprekende,

Besluit:

- Het College te verzoeken om op basis van de in dit initiatief opgenomen informatie met een voorstel te komen voor een betere aansluiting van de ondersteuning van deze gezinnen voor, tijdens en na de maatschappelijke en vrouwenopvang.
- Het College tevens te verzoeken om in overleg te treden met de gemeente Haarlemmermeer en er zorg voor te dragen dat Haarlemse gezinnen in de maatschappelijke opvang in Hoofddorp zo veel mogelijk continuïteit wordt geboden.

En gaat over tot de orde van de dag.

Pascal Spijkerman en Anne Sterenberg

Samenvatting	1
Raadsbesluit (ontwerp)	1
1. Kinderen in de opvang	2
2. Petitie	3
3. Stress en trauma bij kinderen in de opvang	4
4. Veilige Toekomst	5
5. Rapport Nationale Ombudsman 'Vrouwen in de knel'	6
6. Samenwerkende inspecties toezicht sociaal domein	6
7. Risicogestuurde zorg als onderliggende visie	6
8. Huidige situatie in de verschillende instellingen	7
8.1. Vrouwenopvang door Blijf Groep in Haarlem	7
8.2. Zorgen en vragen over de vrouwenopvang	7
8.3. RIBW-KAN OGGZ MO in Hoofddorp	9
8.4. Zorgen RIBW-KAN	9
8.5. Velservoort	10
8.6. Zorgen en vragen over Velservoort	11
8.7. Wat er nu gebeurt in de Velservoort	11
9. Naar betere hulp voor kinderen in de opvang	12
10. Voorstel	13
11. Schematische weergave	14

1. Kinderen in de opvang

Gemeente Haarlem vangt kinderen op in de maatschappelijke opvang, de vrouwenopvang en de opvang voor economisch dakloze gezinnen. Bij al deze drie vormen van opvang wordt aandacht besteed aan de kinderen, maar in verschillende mate en op verschillende manieren.

De afgelopen jaren heeft de gemeenteraad van Haarlem veel aandacht gehad voor de verbetering van de vrouwenopvang. Daarbij kwam regelmatig naar voren dat kinderen in de opvang extra kwetsbaar zijn en aandacht behoeven. In onderstaande tekst gaan we na wat door verschillende initiatieven wordt aangekaart, wat de situatie is in de verschillende instellingen in Haarlem en wat we voorstellen om te verbeteren. Er zijn bezoeken gebracht aan de instellingen en bij de vrouwenopvang en de maatschappelijke opvang voor gezinnen met OGGZ-problematiek is met cliënten en medewerkers gesproken door de initiatiefnemers van dit voorstel.

Het is van belang om te beseffen dat Haarlem centrumgemeente is voor de opvang van een aantal doelgroepen: voor slachtoffers van huiselijk geweld, voor mensen die maatschappelijke opvang nodig hebben en voor mensen met OGGZ-problematiek. Voor economisch daklozen is elke gemeente apart verantwoordelijk. Jeugdzorg en jeugdhulp, inclusief jeugd-GGZ, is in Nederland lokaal geregeld: elke gemeente zorgt voor de kinderen die de gemeente als woonplaats hebben.

Haarlemse gezinnen die opvang nodig hebben gaan niet altijd naar een opvang in Haarlem zelf. Economisch dakloze gezinnen worden opgevangen in de Velservoort en soms in Dennenheuvel in Bloemendaal.

Dakloze gezinnen die meer begeleiding nodig hebben worden opgevangen in de voorziening RIBW-KAN in Hoofddorp en keren, eventueel met ambulante begeleiding, weer terug naar Haarlem. Haarlemse gezinnen die door huiselijk geweld niet meer veilig in hun thuissituatie kunnen blijven, hebben de mogelijkheid om in heel Nederland beroep te doen op de 'vrouwenopvang'. Er wordt altijd geprobeerd om te plaatsen in de buurt van de eigen woonplaats, wanneer er een steunend sociaal netwerk is en er geen problemen met de veiligheid zijn die dat in de weg staan. Noodopvang en crisisopvang voor deze gezinnen is voor onze regio in Alkmaar georganiseerd. In Haarlem is de vervolgoopvang voor gezinnen die zich voorbereiden op zelfstandig wonen. Gezinnen die in de vervolgoopvang in Haarlem wonen, vestigen zich na afloop lang niet altijd in Haarlem.

Uitgangspunt van dit initiatiefvoorstel is dat Haarlem verantwoordelijk is voor goede hulp aan Haarlemse kinderen en dat het daarbij niet uit moet maken of deze kinderen in een opvanginstelling wonen.

2. Petitie

In Nederland wonen ongeveer 7.000 kinderen in de maatschappelijke en vrouwenopvang. Zij hebben veel meegemaakt en behoren tot de meest kwetsbare kinderen van Nederland. Uit onderzoek van Kinderpostzegels (februari 2017) blijkt dat er onvoldoende zorg is voor kinderen in de maatschappelijke opvang. Dit komt door een gebrek aan structurele financiering. Zo is er in slechts 25% van de instellingen voor maatschappelijke opvang een intakegesprek met elk kind en heeft slechts 30% voor elk kind een behandelplan. Structurele financiering hiervoor ontbreekt in 75% van de instellingen, terwijl dit volgens Stichting Het Vergeten Kind nodig is voor een veilige plek en voor de professionele begeleiding van kinderen. Op dit moment hebben kinderen geen eigen cliëntpositie binnen de opvang. Ze worden gezien als 'bagage' van de moeder/ouders/vader. De begeleiding voor de volwassenen wordt over het algemeen wel goed geregeld, omdat zij wel een cliëntpositie hebben.

Stichting Het Vergeten Kind heeft, in nauwe samenwerking met hun jongerenadviesraad The Unforgettables, campagne gevoerd om dit probleem via onder andere een petitie op de politieke agenda te zetten. Op 7 februari 2017 nam staatssecretaris Van Rijn een petitie van deze organisaties in ontvangst. Er zijn 63.838 handtekening opgehaald en ook de Haarlemse wethouders Snoek en Botter hebben deze petitie ondertekend. In februari 2017 heeft The Unforgettables officieel de handtekeningen overhandigd aan de Vaste Kamercommissie Volksgezondheid, Welzijn & Sport. Staatssecretaris Van Rijn gaf aan dat hij zichtbaar wil maken welke gemeenten hulp aan kinderen in de opvang op orde hebben, zodat iedereen ziet hoe het moet.

Om de situatie voor de vergeten kinderen concreet te verbeteren, is het noodzakelijk dat zij gezien worden als **zelfstandige cliënten** van de opvang en dat er een budget is waaruit hun ondersteuning wordt gefinancierd. Daarbij moeten er goede **samenwerkingsafspraken** zijn met scholen en jeugdzorg, zodat alle professionals **traumasensitief** met deze kinderen kunnen werken.

Zie voor verdere informatie onderstaande link: <https://nl-nl.facebook.com/hetvergetenkind/photos/a.1237848876295459.1073741855.584171988329821/1237849572962056/>.

3. Stress en trauma bij kinderen in de opvang

Er is steeds meer aandacht voor de zogeheten 'adverse childhood events' of ACE: de gebeurtenissen die een risico vormen voor trauma en voor latere geestelijke en lichamelijke gezondheid van kinderen. Hieronder een aantal voorbeelden van dat soort gebeurtenissen. Het percentage refereert aan hoe veel kinderen in maatschappelijke of vrouwenopvang dit hebben meegemaakt:

- Relatieve geweld tussen ouders, 89%
- Scheiding van ouders, 86%
- Verhuizingen, 65%
- Van school veranderen tijdens het schooljaar, 40%
- Ernstige mishandeling van moeder, 37%
- De boel in huis in elkaar geslagen, 25%
- Arrestatie van een ouder, 25%
- Chronische ziekte of overlijden van een ouder, 21%
- 50% heeft (ten minste) één ouder met een ernstige psychische stoornis
- 43% heeft (ten minste) één ouder die zelf in zijn of haar jeugd slachtoffer is geweest van kindermishandeling
- 43% heeft een ouder met een negatieve houding over hulpverlening en interventies
- 33% heeft een ouder met suïcidale of moorddadige gedachten
- 32% heeft een ouder die recentelijk werkloos is geworden
- 23% heeft een ouder met verslavingsproblematiek.

Problematiek van kinderen in de opvang:

- 100% van de kinderen heeft geen (eigen) huis meer/is dakloos
- 77% heeft ouders met financiële problemen (schulden/huisuitzettingen/armoede)
- 53% kampt met een zeer lage zelfwaardering
- 49% heeft ernstige gedragsproblemen (waarbij professioneel ingrijpen nodig is)
- 44% heeft weinig of geen vrienden
- 40% lijdt aan depressiviteit
- 31% heeft posttraumatische stressstoornisklachten (in klinisch spectrum)
- 28% lijdt aan een angststoornis
- 25% wordt gepest of buitengesloten door leeftijdsgenoten
- 21% heeft problemen met de lichamelijke gezondheid
- 14% heeft een vorm van hyperactiviteit of een aandachtsstoornis (o.a. ADHD)
- 11% heeft een lichamelijke of verstandelijke beperking
- Bij 11% van de kinderen is een vorm van kindermishandeling vastgesteld

Het gaat dus om een kwetsbare groep kinderen die, ook als ze niet direct kindermishandeling of huiselijk geweld hebben ondervonden, veel hebben meegemaakt en daar last van hebben.

Zie ook: <http://www.veiligetoekomst.nl/downloads/niets-is-voor-altijd/> en http://www.veiligetoekomst.nl/Uploaded_files/Zelf/het-heeft-invloed-op-alles-sept-2016.e504f1.pdf

4. Veilige Toekomst

In 'Veilige Toekomst, doen wat nodig is voor kinderen in de opvang', wordt beschreven wat wenselijk is voor kinderen in de opvang en wat minimaal nodig is om kinderen recht te doen. Dit document is in 2015 opgesteld door een samengestelde werkgroep vanuit Kinderpostzegels en de Federatie Opvang. Er worden zes pijlers genoemd:

1. Veiligheid -> ieder kind een veiligheidsplan
2. Stabiliteit & continuïteit -> dagelijkse routine, stabiele leefomgeving
3. Hechting -> veilige ondersteunende relatie met tenminste één ouder, waar mogelijk contact met andere ouder, contact met andere belangrijke personen in het leven van het kind
4. Psycho-educatie -> voorlichting, lotgenotencontact, individuele psycho-educatie
5. Traumaverwerking & herstel -> ieder kind eigen herstelplan, hulpverleningsplan inclusief traumaverwerking
6. Toekomst -> vervolgzorgplan en versterking beschermende factoren voor het kind

En randvoorwaarden op zeven levensgebieden:

1. Wonen: ouders en kinderen eigen slaapvertrekken, binnen- en buitenspeelmogelijkheid en tienerruimte, computers met internet in gezinsunits
2. Gezin & opvoeding: screening opvoedproblemen, toegang opvoedondersteuning, ondersteuning gezin bij financiële situatie
3. Sociaal netwerk: ondersteunen veilig internetgebruik voor contacten, training sociale vaardigheden en weerbaarheid met aandacht voor pesten
4. Onderwijs: binnen acht dagen weer naar school, trauma-sensitieve begeleiding vanuit school
5. Ontwikkeling: omgeving die ontwikkeling ondersteunt en stimuleert binnen en buiten, toegang tot kinderopvang en naschoolse opvang, bieden van jeugdlidmaatschap sport- of cultuurvereniging, activiteiten binnen de opvang ook voor tieners
6. Ontspanning: prikkelarme ruimte, aanwezigheid van natuur of groene omgeving, aandacht voor achtergebleven huisdieren
7. Participatie: eigen intake voor ieder kind, informeren en betrekken kinderen bij beslissingen

Bekijk tevens: <http://www.veiligetoekomst.nl/downloads/nederlandse-versie/>

5. Rapport Nationale Ombudsman 'Vrouwen in de knel'

In het rapport 'Vrouwen in de knel' van de Nationale Ombudsman wordt een groot aantal knelpunten geconstateerd die onder andere te maken hebben met inkomen, schulden, verblijfsstatus en uitstroom uit de opvang. Maar ook over het onvoldoende bestaan van ondersteuning en hulp voor kinderen en het gebrek aan afstemming van de hulp tussen vrouwen en hun kinderen. De aanvraag hulpverlening aan kinderen duurt lang. Dat komt o.a. doordat de financiering van de opvang via de Wmo moet gebeuren, maar de financiering van de hulpverlening aan kinderen via de Jeugdwet. Er zijn vaak wachtlijsten in de jeugdhulp. Er is toestemming van de vader nodig in het geval van gezamenlijk ouderlijk gezag.

Het rapport is hier te vinden:

<https://www.nationaleombudsman.nl/system/files/onderzoek/Rapport%202017075%20Vrouwen%20in%20de%20knel.pdf>

6. Samenwerkende inspecties toezicht sociaal domein

De samenwerkende inspecties hebben onderzoek gedaan naar de continuïteit van zorg en ondersteuning en het borgen van veiligheid aan ouder(s) en kinderen die de vrouwenopvang verlaten. De afgelopen jaren hebben de inspecties in meerdere calamiteitenonderzoeken gezien dat er nog (te) weinig aandacht is voor de veiligheid van en zorg aan kinderen en hun ouder(s) tijdens de overgang van de vrouwenopvang naar zelfstandigheid. Er is dan vaker sprake van ingewikkelde problematiek, zoals het betrekken van vaders terwijl zij dader zijn van huiselijk geweld en moeders die (nog) kampen met veel problemen of een risico vormen voor het kind. Risico's die uit de onderzoeken naar calamiteiten naar voren kwamen, lagen onder andere in zorg en ondersteuning die niet tot stand kwam en het uit beeld verdwijnen van gezinnen. Vaak met als onderliggende oorzaak zorgmijding door de ouders.

Meer achtergrond staat op: <https://www.toezichtsociaaldomein.nl/wp-content/uploads/2017/05/Rapport-toezichtonderzoek-Na-de-vrouwenopvang.pdf>

7. Risicogestuurde zorg als onderliggende visie

In 2016 omarmde de VNG een visie op ketensamenwerking met als titel "Eerst samenwerken voor veiligheid, dan samenwerken voor risicogestuurde zorg". Hiermee wordt handen en voeten gegeven aan het vormgeven van hulpverlening door verschillende partners in de zogeheten zorg- en veiligheidsketen. Door het hanteren van een gezamenlijke visie op veiligheid, zorg en herstel kan de aansluiting van de vrouwenopvang, Veilig Thuis, de Centra voor Jeugd en Gezin en de sociale wijkteams verbeteren. Eind 2017 hebben partners in de negen gemeenten in Kennemerland ook aangegeven meer met deze gezamenlijke visie te willen gaan werken.

Meer informatie: <https://www.huiselijkgeweld.nl/publicaties/handboeken/eerst-samenwerken-voor-veiligheid-dan-samenwerken-voor-risicogestuurde-zorg>

8. Huidige situatie in de verschillende instellingen

8.1. Vrouwenopvang door Blijf Groep in Haarlem

Haarlem is centrumgemeente voor de vrouwenopvang in Kennemerland. Er is een noodbed en crisisopvang in Alkmaar en er is vervolgoopvang in Haarlem en Heemskerk. Kinderen die in de vrouwenopvang verblijven in Haarlem, wonen daar met hun moeder in de laatste fase van de opvang. Het is de bedoeling dat deze gezinnen binnen ongeveer een half jaar uitstromen. Dat is niet altijd de praktijk. Er zijn ook gezinnen die meer dan een jaar in de opvang verblijven.

In Haarlem zijn twaalf units. Alle units betreffen een zelfstandige kamer. In twee gezamenlijke keukens staat voor iedere unit een fornuis met eigen kastjes en koelkast. Er zijn twee gezamenlijke woonkamers, een kinderkamer en een ruimte waar oudere kinderen van de computer gebruik kunnen maken. Bovendien beschikt men over een kleine binnentuin en een dakterras.

Wat nu al geboden wordt in de vrouwenopvang rond opgroeien en opvoeden:

- Basislaag: 'Krachtwerk' voor ouders, 'Veerkracht' voor kinderen door maatschappelijk werkers
- Opvang, observatie en 'Tijd Voor Toontje' met de kinderwerkers
- In Amsterdam, Wormerveer, Purmerend, Haarlem en beginnend in Alkmaar en Almere wordt binnenshuis door vaste hulpverleners van Altra hulp en ondersteuning geboden aan gezinnen en kinderen

Hoe de hulp er nu uit ziet: Ieder gezin heeft een gesprek met iemand van Blijf en Altra tegelijk. Dat is heel laagdrempelig. Het hoort er gewoon bij en heeft niets te maken met een besluit over al dan niet uit huis plaatsen. Cliënten hebben vaak zelf of in hun omgeving meegemaakt dat kinderen uit huis geplaatst zijn en hebben veel wantrouwen. Laagdrempeligheid, vaste gezichten en nauwe samenwerking en afstemming met de medewerkers van de opvang is noodzakelijk. De medewerkers van Altra hebben geleerd hoe ze moeten kijken. Ze hebben extra kennis over hechting, trauma en geweld. Het gesprek begint meestal over het gedrag van de kinderen, dat moeilijk is voor moeder. Van daar uit wordt het gesprek opgebouwd. Medewerkers van Altra zijn meerdere dagdelen aanwezig. Waar nodig vliegt een gedragsdeskundige in. Indicatie vindt nu plaats via de huisarts.

8.2. Zorgen en vragen over de vrouwenopvang

Kinderen in de vrouwenopvang verhuizen standaard meerdere keren. Eerst vanuit thuis naar de nood- of crisisopvang en vervolgens vanuit de crisisopvang naar de vervolgoopvang. En dan naar een nieuw thuis. Als ze pech hebben betekent dit, dat ze geconfronteerd worden met verschillende gemeenten en verschillende jeugdzorg-/jeugd-GGZ aanbieders. Elke gemeente en elke aanbieder wil zelf beoordelen. Gevolg:

- Ouder en kind moeten hun verhaal meerdere keren doen. Dossiers worden niet overgedragen, ook al geeft de ouder toestemming
- Elke keer begint een nieuwe wachttijd
- Elke keer is er het risico dat een eerdere beoordeling wordt teruggeschroefd of veranderd

- Bij verhuizing of overdracht of bij het niet meteen bieden van passende hulp, krijgen de kinderen te maken met wisselende gezichten, met steeds weer een nieuwe hulpverlening. Dat is in alle chaos die er toch al is heel onwenselijk.

Voordat er een vaste samenwerking bestond met Altra als jeugdzorgorganisatie, was het aantal kinderen dat in de opvang jeugdhulp kreeg, nihil. Gezinnen en kinderen kwamen gewoon niet aan bij de jeugdhulp. In eerste instantie dachten Blijf Groep en Altra dat ongeveer één op de drie kinderen wel hulp zou moeten krijgen. Dit bleek echter niet het geval, vrijwel alle kinderen hadden hulp nodig. Alleen soms kortdurend, soms lang, soms wat lichter, soms zwaarder. Het feit dat ze in een gezin zitten waar geweld speelt, ze één of meestal meerdere keren moeten verhuizen en vaak al hun vriendjes kwijt raken, en er vaak ook een scheiding speelt, zijn al drie bronnen voor trauma.

Er wordt volgens cliënten nogal eens standaardhulp aangeboden vanuit de jeugdzorgorganisaties, terwijl meer nodig is bij deze groep kinderen. Instellingen nemen onvoldoende de input van ouders serieus, vinden cliënten. Het gevoel van de cliënten is dat wat zij vertellen terzijde wordt geschoven ten gunste van zelf (opnieuw) onderzoek doen. Er worden bovendien altijd suggesties gedaan over opvoeding. Het voelt dan alsof hun ouderschap als probleem wordt gezien.

Cliënten vertellen dat ze al veel eerder in het proces iemand hadden willen hebben die los van wat zij zelf nodig hebben, kijkt naar wat een kind nodig heeft. Alle kinderen in de opvang hebben vervelende dingen meegemaakt. Als we willen dat maatschappelijk werkers van de vrouwenopvang dit doen, dan moeten ze meer kennis over kinderen krijgen en bij voorkeur ook over de sector, zodat ze beter hulp kunnen verlenen of kunnen doorverwijzen.

Cliënten geven aan dat de hulp vooral in groepsverband wordt aangeboden en passend is voor kleine kinderen. Voor individuele ondersteuning en voor oudere kinderen is er minder hulp aanwezig. Zij hebben er bovendien behoefte aan dat de methoden van de opvang aan zouden sluiten bij hun situatie na de opvang, dat je de hulp min of meer mee zou kunnen nemen. Daarnaast vinden onze gesprekspartners dat de hulp prima lijkt te werken als je kort in de opvang verblijft, maar hoe langer je er bent, hoe meer er behoefte is aan andere, meer individuele, hulp en ondersteuning.

Kinderwerkers van de vrouwenopvang ervaren dat er is bezuinigd. Ze zouden graag meer tijd hebben om goed te kijken naar de kinderen en om dit terug te koppelen aan ouders, zodat die alert zijn op hoe het gaat. Kinderen maken deel uit van het op te stellen veiligheidsplan, maar medewerkers vragen zich af of ze niet hun eigen plan zouden moeten hebben.

Een ondertoezichtstelling (OTS) lijkt te helpen om hulpverlening op gang te brengen. Daar is een OTS echter niet voor bedoeld. Een OTS brengt meer rust in de verhouding met de vader. Zo is een toestemmingsverklaring bij een OTS niet meer nodig om hulp te krijgen. Normaliter zorgt het moeten verkrijgen van een toestemmingsverklaring voor hulp, voor veel onrust. Moeders moeten in gesprek met de vader over deze verklaring. Ook als die wordt gebruikt als machtsmiddel.

Cliënten en medewerkers vragen zich af: Hoe kan het dat een cliënt allerlei instellingen af moet, waarom regelen instellingen dat niet onderling? Wat is daar nou voor nodig? Als er meerdere kinderen zijn, begint alles opnieuw bij een tweede kind uit het gezin, terwijl de beoordeling van de gezinssituatie hetzelfde zou moeten zijn. Ook hier is de vraag: waarom kan de hulpverlening niet onderling afgestemd worden?

8.3. RIBW-KAN OGGZ MO in Hoofddorp

In de MO RIBW-KAN in Hoofddorp verblijven circa dertig gezinnen met circa veertig kinderen. Er staat nu tijdelijk één unit leeg. Soms verblijven ouders met hun kinderen zonder hun partner in de opvang. Soms gaat het om gezinnen in scheiding, soms zijn er bijvoorbeeld problemen met de verblijfsstatus van de partner.

Wat opvalt:

- Cliënten verblijven soms lange periode in de opvang, meerdere cliënten hebben eerder ergens anders al in de opvang gezeten (bijvoorbeeld in de Velserspoort)
- De cliënten komen uit de verschillende gemeenten in de regio en hebben verschillende ervaringen met 'paarse krokodillen'/bureaucratie
- De ervaring van de kinderen is volgens hun ouders positief, over het algemeen wordt het verblijf in de opvang vooral als rust ervaren

8.4. Zorgen RIBW-KAN

Voor de inzet van hulp aan de kinderen moet bij elke verhuizing van jeugdzorginstelling opnieuw toestemming worden verkregen van beide ouders, ook wanneer de nieuwe hulp inhoudelijk niet verschilt van de oude hulp die in een andere gemeente al in gang gezet was. Dit kan tot een jaar vertraging opleveren en een reden zijn om toch een OTS aan te vragen. Elke verhuizing betekent dat zowel ouders als kinderen hun verhaal een aantal keer opnieuw moeten vertellen. De Brede Centrale Toegang (BCT) vormt hierin een positieve uitzondering: er wordt daar vaak al een voormelding gedaan en men leest vooraf al in het dossier.

Omdat de gemeente 'van herkomst' verantwoordelijk is voor het bieden van vervolghuisvesting, verschilt de ervaring van cliënten en de instelling nogal als het gaat om snelheid van procedures. Er is vaak geen peil te trekken op hoe lang het verblijf gaat duren. Dit maakt het nemen van beslissingen moeilijk: tijdelijk uitstellen of toch doen. Bijvoorbeeld als het gaat over de school van de kinderen.

Er is geen leerlingenvervoer, maar het is de bedoeling dat er binnen het jaar weer wordt doorgestroomd. Het plaatsen van de kinderen op een tijdelijke nieuwe school wordt als onwenselijk ervaren. De school is een plek van stabiliteit voor de kinderen. De bewoners wringen zich in bochten om de kinderen toch in de gemeente van herkomst naar school te laten blijven gaan.

Voor ouders is het verblijven in deze woningen met begeleiding prettig. Enerzijds is er voldoende privéruimte (een woonkamer en één of meerdere slaapkamers afhankelijk van het aantal kinderen, een badkamer en keukentje waardoor koken in de eigen unit kan), anderzijds is er 'vanzelfsprekende aanwezigheid' van de medewerkers. Cliënten geven aan het fijn te vinden dat ze er ook zijn als het even niet goed gaat, zodat ze op het moment zelf kunnen ondersteunen. Een gesprekspartner gaf aan: 'Ik kon beneden even afkoelen in gesprek met een medewerker, waardoor ik ook weer andere oplossingen zag voor de ruzie met mijn zoon'.

Cliënten ervaren dat er van buiten negatief naar de opvang wordt gekeken. Sommigen hoorden van hulpverleners 'daar wil je echt niet heen met je kinderen'. De plaatselijke school om de hoek van de

opvang wil 'niet al die probleemkinderen' is het beeld van de cliënten. Dit hoeft niet overeen te komen met de werkelijkheid. Er zijn ook signalen dat scholen juist energie steken in het helpen van deze kwetsbare kinderen. Deze discrepantie vergt aandacht.

Er wordt af en toe wat leuks georganiseerd, zoals een disco of een kerstdiner. Voor de kleintjes, van twee tot vier jaar, zou meer aandacht mogen zijn.

Het meeverhuizen van de bijstandsuitkering gaat lang niet altijd goed en vlot. Hier zijn wel verschillen tussen de gemeenten. In Haarlem gaat het wel binnen een maand, elders duurt het soms drie maanden. Dit gat wordt niet altijd 'met terugwerkende kracht' ingevuld, waardoor soms RIBW-KAN geen eigen bijdrage kan innen. Er bestaat geen potje om te voorzien in deze ontbrekende eigen bijdrage of in leefgeld voor de cliënten. De Voedselbank biedt dan soms uitkomst.

Doordat er vanaf de eerste dag eigen bijdrage verschuldigd is, maar bewoners soms nog geen inkomen hebben, wordt er eigenlijk al direct een schuld opgebouwd. In de regio bestaan gelukkig wel goede regelingen, zodat cliënten bij dezelfde gemeente kunnen blijven voor wat betreft schuldsanering/schuldhulpverlening. Bijna altijd wordt bewindvoering ingezet, omdat dit zowel bij de schuldeisers als bij de woningbouwcorporaties helpt om het gesprek op gang te brengen. Die hebben dan meer vertrouwen in het toekomstige budgetbeheer van het gezin.

8.5. Velservoort

De Velservoort is opvang voor economische dakloze gezinnen. In een brief van voormalig wethouder Van der Hoek aan omwonenden met dagtekening 29 oktober 2015, staat dat het gebouw van de Velservoort maximaal vijftig daklozen gaat opvangen. In het uitvoeringsprogramma 2016/2017 wordt vermeld dat er in de Velservoort capaciteit is voor eenentwintig gezinnen (economisch daklozen) en vijftwintig alleenstaande daklozen met OGGZ. In het programma wordt uitgelegd dat het bij gezinnen kan gaan om meer dan één persoon. Er wordt hier uitgegaan van een unit waar meer mensen in kunnen verblijven.

De opvang van dakloze gezinnen heeft een andere vorm dan maatschappelijke opvang en vrouwenopvang. Gezinnen worden door de BCT gescreend op OGGZ-problematiek en veiligheidsvraagstukken. Als er sprake is van OGGZ-problematiek of huiselijk geweld, wordt ook gekeken naar mogelijke opvang in de maatschappelijke opvang voor gezinnen bij RIBW-KAN in Hoofddorp of de vrouwenopvang als er acute dreiging is. In de Velservoort wordt minimale begeleiding geboden, wel zijn het Sociaal Wijkteam (SWT) en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) betrokken.

Het verblijf van gezinnen in de Velservoort is bedoeld als kortdurend, minder dan zes maanden. Dat werd eerst niet, maar nu meestal wel gehaald. Een dergelijk kort verblijf maakt dat een aantal van de randvoorwaarden mogelijk niet of minder gelden.

Velservoort biedt:

- Individuele units
- Gezamenlijke voorzieningen, zoals een wasruimte en een computerruimte
- Twee keukens/eetkamers

- Een kinderkamer
- Een tienerkamer
- Een tuin, met een deel moestuin

8.6.Zorgen en vragen over Velservoort

Vanuit netwerkpartners zoals het CJG hebben we zorgen en vragen ontvangen over de situatie van kinderen en hun opvoeders in de Velservoort. Samengevat komen die neer op:

- Ouders vinden opvoeden in gezamenlijke ruimtes en het meekijken door en met andere gezinnen heel moeilijk
- Kinderen vinden het gebrek aan privacy moeilijk
- De gemeenschappelijke ruimtes zijn erg sober
- Er zijn twijfels over de veiligheid/toegankelijkheid van de buitenruimte

8.7.Wat er nu gebeurt in de Velservoort

Een belangrijke vooruitgang die is geboekt is dat bij de intake van een nieuw gezin altijd zowel het sociaal wijkteam als het Centrum voor Jeugd en Gezin betrokken is. Zij bespreken met het gezin welke problemen er zijn en wat voor hulp geboden kan worden.

Er verandert elke week nog wel iets in de Velservoort, vaak ten goede. Zo is de tuin veel mooier geworden, zijn er posters opgehangen en wordt gewerkt met verschillende kook- en eettijden, zodat de gezamenlijke ruimte minder druk wordt.

Stichting Kinderpostzegels heeft een subsidie toegekend om komend voorjaar een natuurtuin te realiseren met dieren, kruiden, speelattributen, nieuwe beplanting en gras. In diezelfde periode wordt Velservoort 1 ook binnen verbouwd. Er komt overall stevig laminaat, wat hygiënischer is en ook beter schoon te maken. Bovendien wordt een tweede washok gerealiseerd (met wasmachines en drogers). Verder werkt men met een schoonmaakrooster, zodat bewoners ook zelf verantwoordelijk worden gesteld voor de hygiëne en de leefbaarheid.

Bij de actie 'NL Doet' hebben medewerkers van Dock in maart van dit jaar de gemeenschappelijke ruimtes van de Velservoort opgeknapt en gezelliger gemaakt. CJG-coaches organiseren regelmatig activiteiten voor de kinderen. Verder wordt er ook spontaan door bewoners uit de omgeving kinderkleding gebracht en is er op de Velservoort een ruimte ingericht waar de kleding op maat ligt gesorteerd. Wanneer daar behoefte aan is, kunnen de bewoners daar kleding uitzoeken.

9. Naar betere hulp voor kinderen in de opvang

Het bijzondere van de hulpbehoefte vanuit de gezinnen in de opvang is dat de vraag niet zo maar naar voren komt:

- Het gezin vraagt zelf niet, omdat men slechte ervaringen heeft met hulp of omdat het gezin nog erg zoekend en getraumatiseerd is
- Behandelaars/hulpverleners zien soms niet goed wat er aan de hand is, omdat ze ervaring met deze doelgroep missen

In de hulpverlening hebben we te maken met een aantal problemen:

- De ernst van de problematiek wordt onderschat
- Er is veel zogeheten weerstand te verklaren vanuit trauma, PTSS en onmacht
- Er wordt te weinig gekeken naar de interactie tussen moeder en kind, terwijl je juist daar oog leert hebben voor echte en onechte interactie op emotioneel niveau

Uitgangspunten van de hulpverlening zouden ons inziens moeten zijn:

- Voor cliënten zou het niet uit hoeven maken welke financieringsstromen nodig zijn om hulp te bekostigen
- Hulp aan ouders en aan kinderen moet op elkaar afgestemd zijn, zodat een zo volledig mogelijk beeld ontstaat en de hulp daadwerkelijk past bij het gezin. Ook hier geldt: 'één gezin, één plan'
- Er dient zo veel mogelijk continuïteit te zijn in de hulpverlening, ook om het aantal keren te beperken dat beide ouders om toestemming moet worden gevraagd voor de hulp aan het kind
- Ouders en vooral kinderen zouden niet vaker dan nodig hun verhaal moeten doen aan verschillende hulpverleners/instellingen. Beoordelen en indicatie stellen hoeft niet altijd gebaseerd te worden op een volledig interview waarin traumatische gebeurtenissen steeds opnieuw de revue passeren
- Hulpverlening in de opvang moet aansluiten en afgestemd worden op hulpverlening na verblijf in de opvang. Een gezin wordt idealiter niet 'losgelaten', voordat er continuïteit van hulpverlening is gearandeerd door een warme overdracht

Ingrediënten van goede hulp aan kinderen in de vrouwenopvang zijn:

- Vanzelfsprekendheid van hulpverlening
- Ondersteunende aard van de hulpverlening
- Op locatie geboden
- Inzet van beperkt aantal 'gezichten' die vertrouwd raken
- Expertise op het gebied van trauma, hechting en geweld
- Niet wachten op kindsignalen
- Onderkennen van grenzen van standaardaanbod en doorverwijzing naar breder aanbod waar nodig/wenselijk

Inhoudelijk:

- Er zijn interventies beschikbaar om de effecten van onzekere hechting te verminderen, die van belang zijn voor deze groep kinderen
- EMDR staat voor 'Eye Movement Desensitization and Reprocessing'. Deze therapie kan helpen om (de gevolgen van) trauma's te verminderen. Met name bij kinderen die recentelijk met geweld tussen de ouders te maken hebben gehad en daar een kortdurend trauma aan hebben overgehouden

Wat in de huidige praktijk nog niet goed gaat:

- Er bestaan administratieve drempels wanneer iets nodig is dat de vaste aanbieder in de opvang niet biedt of kan bieden, zoals 'Ouderschap Blijft'
- GGZ-partners willen en kunnen niet altijd als vaste partner outreachend werken

10. Voorstel

Economische opvang

Hoewel er nog best zaken beter kunnen in de opvang van economisch dakloze gezinnen, is de ontwikkeling die daar plaatsvindt hoopgevend. Wanneer wij hier periodiek een rapportage over ontvangen, is dat afdoende.

Maatschappelijke opvang

In de opvang van dakloze gezinnen voor wie meer begeleiding en ondersteuning nodig is door aanwezige OGGZ-problematiek, wordt vanuit de aanbesteding een miniem aantal uren ingekocht voor de begeleiding rond opvoeden en opgroeien. Voor veel kinderen zal dit niet voldoende zijn.

→ VVD en D66 vragen het College om te komen met een voorstel voor een betere aansluiting van de ondersteuning van deze gezinnen voor, tijdens en na de opvang.

Hulp en ondersteuning voor kinderen in deze opvang wordt georganiseerd in samenwerking met professionals en instellingen uit Hoofddorp.

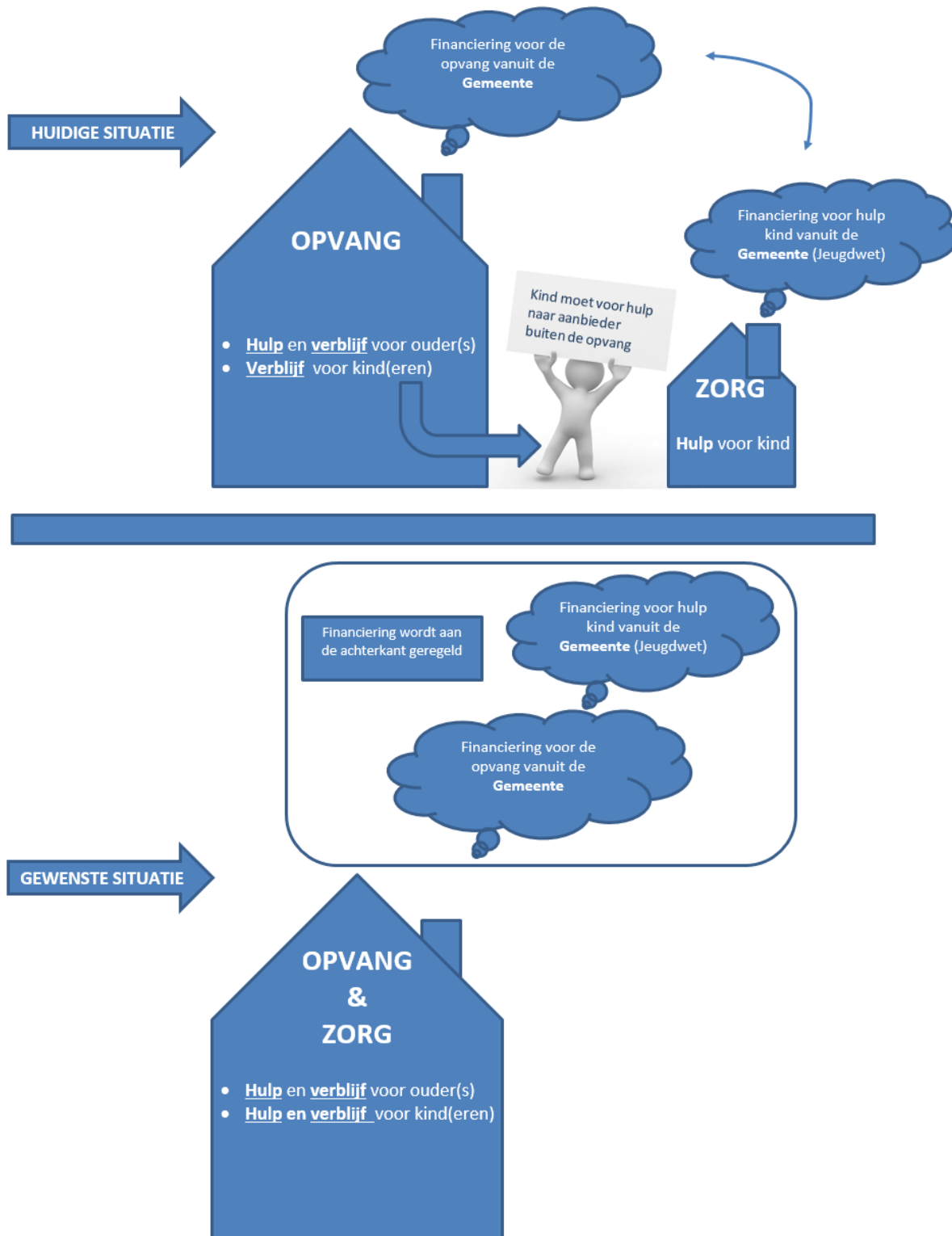
→ VVD en D66 verzoeken het College in overleg te treden met de gemeente Haarlemmermeer en er zorg voor te dragen dat Haarlemse gezinnen zo veel mogelijk continuïteit wordt geboden.

Vrouwenopvang

In de vrouwenopvang bestaat behoefte aan een laagdrempelige vorm van hulpverlening aan kinderen.

→ VVD en D66 vragen het College om te komen met een voorstel dat de hierboven geïnventariseerde ingrediënten bevat en dat zo veel mogelijk de geconstateerde problemen oplost.

11. Schematische weergave

Dankwoord

Voor het schrijven van dit voorstel hebben wij gebruik mogen maken van ambtelijke ondersteuning van:

- Saskia Daru, Ambtelijke ondersteuning Gemeente Haarlem
- Hein-Paul Siebinga, Ambtelijke ondersteuning Gemeente Haarlem
- Chantal van Liefland, Ambtelijke ondersteuning Gemeente Haarlem
- Astrid Pronk, Ambtelijke ondersteuning Gemeente Haarlem

Wij zijn Saskia, Hein-Paul, Chantal en Astrid dankbaar voor het meedenken, meeschrijven en hun enthousiasme om samen te werken aan het verbeteren van de hulp aan de kinderen in de opvang. Wij vonden deze samenwerking ontzettend plezierig. Hulde!

Daarnaast hebben wij diverse gesprekken gevoerd en werkbezoeken afgelegd. Wij zijn onderstaande organisaties dankbaar voor de tijd die ze vrijgemaakt hebben om ons van verschillende inzichten te voorzien:

- Altra
- Blijf Groep
- Centrum voor Jeugd en Gezin
- Cliëntenraad Blijf Groep
- Cliënten RIBW-KAN MO Hoofddorp
- RIBW-KAN OOGZ MO Hoofddorp
- Velservoort